

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel XXX
[...] (2021) XXX draft

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

KOMISSION TIEDONANTO

Luonnoksen sisällön hyväksyminen

KOMISSION TIEDONANTO

**Suuntaviivat EU:n kilpailulainsäädännön soveltamiseksi yksinyrittäjien työoloja
koskeviin työehtosopimukseen**

LIITE

KOMISSION TIEDONANTO

Suuntaviivat EU:n kilpailulainsäädännön soveltamiseksi yksityisrittäjien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin

LUONNOS

1. JOHDANTO

- (1) Näissä suuntaviivoissa vahvistetaan periaatteet, joita noudatetaan arvioitaessa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan, jäljempänä 'SEUT-sopimuksen 101 artikla', nojalla yritysten välisiä sopimuksia, yritysten yhteenliittymien päätöksiä sekä yritysten yhdenmukaistettuja menettelytapoja, jäljempänä yhteisesti 'sopimukset', joista on päätetty yksityisrittäjien¹ ja muun yrityksen tai muiden yritysten, jäljempänä 'vastapuoli' tai 'vastapuolet'², välisissä työehtosopimusneuvotteluissa, jotka koskevat yksityisrittäjien työoloja.
- (2) SEUT-sopimuksen 101 artiklassa kielletään sellaiset yritysten väliset sopimukset, joilla rajoitetaan kilpailua sisämarkkinoilla, etenkin silloin jos niillä suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja tai muita kauppaehtoja. EU:n kilpailusäännöt perustuvat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEU-sopimus', 3 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan unioni toteuttaa sisämarkkinat, joka käsittää järjestelmän, jolla taataan, ettei kilpailu vääristy.³
- (3) SEU-sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan mukaan unioni pyrkii täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoittelevaan erittäin kilpailukykyiseen sosiaaliseen markkinatalouteen. Tätä varten unioni tunnustaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen merkittävän aseman ja sitoutuu SEUT-sopimuksen 152 artiklan mukaisesti "helpottamaan työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua niiden itsenäisyyttä kunnioittaen". Euroopan unionin perusoikeuskirjan 28 artiklassa tunnustetaan samoin neuvotteluoikeus ja oikeus työtaistelutoimiin. Työolojen parantaminen ja asianmukainen sosiaalinen suojelu ovat keskeisiä periaatteita myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa, jonka mukaan "Työmarkkinaosapuolia on kuultava talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa kansallisia käytäntöjä noudattaen" ja niitä on "kannustettava neuvottelemaan ja laatimaan työehtosopimuksia niiden kannalta merkityksellisissä asioissa".⁴

¹ Näissä suuntaviivoissa yksityisrittäjillä tarkoitetaan henkilöitä, joilla ei ole työsopimusta tai jotka eivät ole työsuhteessa ja jotka käyttävät ensisijaisesti omaa henkilökohtaista työpanostaan kyseeseen tulevien palvelujen tuottamisessa.

² Näissä suuntaviivoissa 'vastapuolilla' tarkoitetaan yrityksiä, joiden kanssa yksityisrittäjät tekevät sopimuksia (eli niiden yritysasiakkaita), mukaan lukien tällaisten yritysten yhteenliittymät.

³ SEUT-sopimuksen VII osaston 1 luvun 1 jakso sekä SEU-sopimuksen ja SEUT-sopimuksen pöytäkirjan N:o 27.

⁴ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaate 8; https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_fi.

- (4) Euroopan unionin tuomioistuin, jäljempänä 'tuomioistuin', otti EU:n sosiaalipoliittiset tavoitteet huomioon katsoessaan, että kun on kyse työmarkkinaosapuolten välisistä työehtosopimusneuvotteluista, työnantajia ja työntekijöitä edustavien etujärjestöjen välisillä työehtosopimuksilla on luonnostaan tiettyjä kilpailua rajoittavia vaikutuksia, jotka ovat työolojen parantamisen kannalta välttämättömiä.⁵ Näin ollen työnantajien ja työntekijöiden välisissä työehtosopimusneuvotteluissa tehdyt sopimukset, joiden tavoitteena on luonteensa ja tarkoituksensa puolesta parantaa työoloja, mukaan lukien palkkausta, eivät kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan, eivätkä ne näin ollen ole unionin kilpailuoikeuden vastaisia.⁶
- (5) Tuomioistuin on lisäksi selventänyt, että tämä SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen kattaa työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen väliset työehtosopimukset myös siinä tapauksessa, että ne on neuvoteltu näennäisesti itsenäisten ammatinharjoittajien⁷ nimissä ja lukuun; näillä tarkoitetaan palvelujen tarjoajia, jotka ovat työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa.⁸ Tässä yhteydessä tuomioistuin on todennut henkilön olevan näennäisesti itsenäinen ammatinharjoittaja, jos i) henkilö toimii työnantajansa johdon alaisena, kun on kyseessä etenkin hänen vapautensa valita työaika, työskentelypaikka ja työn sisältö, ii) hän ei osallistu työnantajan kaupallisiin riskeihin ja iii) hän toimii mainitun työnantajan yrityksessä työsuhteen kestämisajan. Näitä perusteita sovelletaan riippumatta siitä, onko henkilön ilmoitettu olevan kansallisen lainsäädännön mukainen itsenäinen ammatinharjoittaja verotukseen, hallintoon tai byrokratiaan liittyvistä syistä, ja ne edellyttävät kunkin yksittäisen tapauksen tosiseikkojen perusteella tehtyä tapauskohtaista arviointia.⁹
- (6) Työmarkkinoilla on viime vuosina tapahtunut perustavanlaatuisia muutoksia, joihin ovat vaikuttaneet suuntaus kohti yrityspalvelujen ja henkilökohtaisten palvelujen alihankintaa ja ulkoistamista sekä tuotantoprosessien digitalisaatio ja verkkopohjaisen alustatalouden kasvu. Itsenäinen ammatinharjoittaminen on EU:ssa

⁵ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 22 kohta; tuomio 21.9.1999, *Albany International BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*, C-67/96, EU:C:1999:430, 59 kohta; tuomio 11.12.2007, *International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni v. Viking Line ABP ja OÜ Viking Line Eesti*, C-438/05, EU:C:2007:772, 49 kohta; tuomio 9.7.2009, *3F v. Euroopan yhteisöjen komissio*, C-319/07, EU:C:2009:435, 50 kohta.

⁶ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 23 kohta; tuomio 21.9.1999, *Albany International BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*, C-67/96, EU:C:1999:430, 60 kohta; tuomio 21.9.1999, *Brentjens' Handelsonderneming BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen*, C-115/97, EU:C:1999:434, 57 kohta; tuomio 21.9.1999, *Maatschappij Drijvende Bokken BV v. Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven*, C-219/97, EU:C:1999:437, 47 kohta; tuomio 12.9.2000, *Pavel Pavlov ym. v. Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten*, C-180/98, EU:C:2000:428, 67 kohta; tuomio 21.9.2000, *Hendrik van der Woude v. Stichting Beatrixoord*, C-222/98, EU:C:2000:475, 22 kohta; tuomio 3.3.2011, *AG2R Prévoyance v. Beaudout Père et Fils SARL*, C-437/09, EU:C:2011:112, 29 kohta.

⁷ Toisin kuin aidosti itsenäiset ammatinharjoittajat, jotka voivat valita vapaasti työnsä, työskentelypaikkansa, -aikansa ja -tapansa ja tehdä työtään omalla vastuullaan.

⁸ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 30–31 kohta.

⁹ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 36–37 kohta.

suhteellisen yleistä, ja se on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina pääasiassa verkkopohjaisessa alustataloudessa.

- (7) Nämä kehityskulut ovat lisänneet työmarkkinoiden joustavuutta ja madaltaneet niille pääsyn kynnystä, mutta toisinaan ne ovat myös tehneet työoloista vaikeita niin verkkopohjaisessa alustataloudessa kuin sen ulkopuolella. Silloinkaan, kun itsenäiset ammatinharjoittajat eivät ole kokonaan osa päämiehensä liiketoimintaa työntekijöiden tapaan, he eivät ole silti välttämättä päämiehestään kokonaan itsenäisiä, tai heiltä saattaa puuttua riittävä neuvotteluvoima, jotta he voisivat vaikuttaa työoloihinsa. Covid-19-kriisi on tehnyt monista itsenäisistä ammatinharjoittajista entistä haavoittuvampia, kun ansionmenetysten aiheuttama tilanne on entisestään pahentunut heikkojen tai olemattomien kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien ja kohdennettujen tukitoimien puutteen vuoksi.¹⁰
- (8) Kun itsenäiset ammatinharjoittajat ovat kokonaisuutena tarkastellen työntekijöihin verrattavissa tilanteessa, heitä voidaan yksittäistapauksissa pitää näennäisesti itsenäisinä ammatinharjoittajina, jolloin kansalliset viranomaiset tai tuomioistuimet luokittelevat heidät uudelleen työntekijöiksi. Eräitä ryhmiä voidaan oikeudellisen olettan perusteella pitää myös työntekijöinä. Silloinkin, kun heitä ei ole luokiteltu uudelleen työntekijöiksi, mahdollisuus osallistua työehtosopimusneuvotteluihin voi tarjota heille tilaisuuden parantaa työolojaan.
- (9) SEUT-sopimuksen 101 artiklan kieltoa sovelletaan ”yrityksiin”. Tämä laaja käsite kattaa kaikenlaiset taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt niiden oikeudellisesta asemasta tai rahoituksen muodosta riippumatta.¹¹ Näin ollen aidosti itsenäiset ammatinharjoittajat, silloinkin kun he ovat yksin työskenteleviä yksityishenkilöitä, ovat lähtökohtaisesti SEUT-sopimuksen 101 artiklassa tarkoitettuja yrityksiä, kun he tarjoavat palveluitaan korvausta vastaan tietyillä markkinoilla ja harjoittavat toimintaansa itsenäisinä taloudellisina toimijoina.¹² Palveluntarjoaja voi menettää asemansa yrityksenä paitsi silloin, kun hän on käytännössä alisteisessa asemassa, myös silloin, kun hän on taloudellisesti riippuvainen, kun tilannetta arvioidaan yksittäisen tapauksen tosiseikkojen perusteella.¹³ Työmarkkinoiden tämänhetkinen kehitys ja etenkin verkkopohjaisen alustatalouden kehittyminen lisäävät epävarmuutta olosuhteista, joissa itsenäisten ammatinharjoittajien tekemien tai heidän puolestaan tehtyjen työehtosopimusten voidaan katsoa jäävän SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

¹⁰ Euroopan parlamentin mietintö 13.10.2021 taiteilijoiden tilanteesta ja kulttuurialan elpymisestä EU:ssa (2020/2261(INI)), kulttuuri- ja koulutusvaliokunta, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283_FL.html#title1.

¹¹ Tuomio 23.4.1991, *Klaus Höfner ja Fritz Elser v. Macrotron GmbH*, asia C-41/90, EU:C:1991:161, 21 kohta; tuomio 16.11.1995, *Fédération Française des Sociétés d'Assurance, Société Paternelle-Vie, Union des Assurances de Paris-Vie ja Caisse d'Assurance et de Prévoyance Mutuelle des Agriculteurs v. Ministère de l'Agriculture et de la Pêche*, asia C-244/94, EU:C:1995:392, 14 kohta; tuomio 11.12.1997, *Job Centre coop. arl.*, asia C-55/96, EU:C:1997:603, 21 kohta.

¹² Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 27 kohta; tuomio 28.2.2013, *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas v. Autoridade da Concorrência*, C-1/12, EU:C:2013:127, 36–37 kohta; tuomio 14.12.2006, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio v. Compañía Española de Petróleos SA*, C-217/05, EU:C:2006:784, 45 kohta.

¹³ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 33 kohta; tuomio 14.12.2006, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio v. Compañía Española de Petróleos SA*, C-217/05, EU:C:2006:784, 43–44 kohta.

- (10) Tätä taustaa vasten näissä suuntaviivoissa selvennetään, että i) tietyt työehtosopimusten luokat eivät kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan, ja että ii) komissio ei puutu eräisiin muihin työehtosopimusten luokkiin.
- (11) Näissä suuntaviivoissa kerrotaan, miten komissio aikoo soveltaa EU:n kilpailulainsäädäntöä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta EU:n lainsäädännön muiden sääntöjen tai periaatteiden soveltamista. Nämä suuntaviivat eivät vaikuta jäsenvaltioiden oikeuksiin sosiaalipolitiikan alalla tai työmarkkinaosapuolten riippumattomuuteen. Ne eivät myöskään vaikuta kansallisen lainsäädännön mukaisiin 'työntekijän' tai 'itsenäisen ammatinharjoittajan' määritelmiin.¹⁴ Ne eivät vaikuta jäsenvaltioiden tai työmarkkinaosapuolten toimivaltaan työläinsäädännön mukaisten työehtosopimusneuvottelujen järjestämisessä tai sopimuspuolten mahdollisuuteen pyytää ammattiasemansa uudelleenluokittelua EU:n tai kansallisen lainsäädännön nojalla (tai toimivaltaisten viranomaisten tai tuomioistuinten mahdollisuutta arvioida tällaisia tapauksia).
- (12) Näillä suuntaviivoilla ei myöskään rajoiteta tuomioistuimen myöhempiä tulkintoja SEUT-sopimuksen 101 artiklasta työehtosopimusten osalta. Ne eivät vaikuta unionin kilpailuoikeuden soveltamiseen maatalous- ja kalatalousalalla, kuten SEUT-sopimuksen 42 artiklassa ja asiaa koskevassa unionin lainsäädännössä¹⁵ vahvistetaan. Lisäksi näitä suuntaviivoja sovelletaan rajoittamatta SEUT-sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamista. Kyseisen kohdan mukaan SEUT-sopimuksen 101 artiklan 1 kohdan määräykset eivät koske sopimuksia, jotka i) osaltaan tehostavat tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistävät teknistä tai taloudellista kehitystä, ii) jättävät kuluttajille kohtuullisen osuuden niillä saatavasta hyödyistä, iii) sisältävät ainoastaan välttämättömiä kilpailunrajoituksia ja iv) eivät anna osapuolille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kyseisiä tuotteita tai palveluja.¹⁶
- (13) Selvyiden vuoksi todettakoon, että itsenäisten ammatinharjoittajien tekemillä työehtosopimuksilla, jotka eivät kuulu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan, ei automaattisesti rikota SEUT-sopimuksen 101 artiklaa, vaan ne on arvioitava yksittäin.

¹⁴ Tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan työsuhteen olennainen ominaispiirre on se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle ja tämän johdon alaisena suorituksia vastiketta vastaan. On syytä huomata, että henkilön luokittelu "työntekijäksi" tai "itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi" tehdään pääasiassa tapauskohtaisesti kansallisen lainsäädännön mukaisesti ottaen huomioon tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 34 kohta; tuomio 21.2.2013, *L. N. v. Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte*, C-46/12, EU:C:2013:97, 40 kohta; tuomio 10.9.2014, *Iraklis Haralambidis v. Calogero Casilli*, C-270/13, EU:C:2014:2185, 28 kohta.

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1308/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671–854), 206–210 artikla. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1379/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1184/2006 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 104/2000 kumoamisesta (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 1–21), 40 ja 41 artikla.

¹⁶ Komission tiedonanto: Suuntaviivat perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, EUVL C 101, 27.4.2004, s. 97–118, 34 kohta.

2. NÄIDEN SUUNTAVIIVOJEN YLEINEN SOVELTAMISALA

(a) Näiden suuntaviivojen soveltamisalaan kuuluvat sopimustyytit

- (14) Näitä suuntaviivoja sovelletaan kaikkiin sopimuksiin, jotka neuvotellaan ja/tai tehdään kollektiivisesti tiettyjen yksinyrittäjien luokkien ja niiden vastapuolen/vastapuolten välillä, jäljempänä 'työehtosopimukset', siltä osin kuin ne luonteensa ja tarkoituksensa puolesta koskevat tällaisten yksinyrittäjien työoloja.
- (15) Näitä suuntaviivoja sovelletaan kaikkiin kollektiivisten neuvotteluiden muotoihin työmarkkinaosapuolten tai muiden yhteenliittymien välityksellä käytävistä neuvotteluista aina yksinyrittäjien ryhmän suoriin neuvotteluihin vastapuoltensa tai näiden vastapuolten yhteenliittymien kanssa, sanotun kuitenkin rajoittamatta jäsenvaltioiden harkintavaltaa itsenäisten ammatinharjoittajien kollektiivisen edustuksen väylien laajuuden ja muodon osalta. Ne kattavat myös tapaukset, joissa yksinyrittäjät pyytävät päästä sellaisen voimassa olevan työehtosopimuksen piiriin, jonka ovat tehneet osapuoli, jolle ne työskentelevät, sekä työntekijöiden tai yksinyrittäjien ryhmä.
- (16) Yksinyrittäjien työoloihin kuuluvia seikkoja ovat muun muassa työstä maksettava korvaus, työajat ja työn teettämismallit, lomat, vapaat, työn fyysiset suorittamispaikat, työterveys ja -turvallisuus, vakuutukset ja sosiaaliturva sekä olosuhteet, joiden vallitessa yksinyrittäjällä on oikeus keskeyttää palvelujensa tarjoaminen esimerkiksi työoloja koskevan sopimuksen rikkomisen vuoksi. Sopimukset, joiden perusteella yksinyrittäjät päättävät yhteisesti olla tarjoamatta palveluja tietyille vastapuolille, esimerkiksi siksi, että vastapuoli ei ole halukas tekemään työoloja koskevaa sopimusta, on kuitenkin arvioitava yksittäin. Tällaisilla sopimuksilla rajoitetaan työvoiman tarjontaa, minkä vuoksi ne voivat olla kilpailun kannalta ongelmallisia. Siltä osin kuin voidaan osoittaa, että tällainen koordinoitu kieltäytyminen työvoiman tarjoamisesta on tarpeen ja oikeasuhteista työehtosopimusneuvottelujen tai työehtosopimuksen tekemisen kannalta, sitä kohdellaan näissä suuntaviivoissa samalla tavoin kuin työehtosopimusta, johon koordinointi liittyy (tai olisi liittynyt, jos neuvottelut epäonnistuvat).
- (17) Työehtosopimusten tekeminen edellyttää, että kuhunkin neuvotteluosapuoleen kuuluvat tahot koordinoivat toimintaansa jossain määrin ennen työehtosopimuksen tekemistä. Tällainen koordinointi voi tapahtua sopimuksen tai tietojenvaihdon muodossa tai kuhunkin neuvotteluosapuoleen kuuluvien tahojen keskinäisenä viestintänä, jonka tarkoituksena on päättää yhteisestä lähestymistavasta asiaan ja neuvotteluiden muodosta (esim. monenväliset tai nimettyjen edustajien välityksellä käytävät neuvottelut). Tässäkin tapauksessa siltä osin kuin tällainen koordinointi on tarpeen ja oikeasuhteista työehtosopimusneuvottelujen tai työehtosopimuksen tekemisen kannalta, sitä kohdellaan näissä suuntaviivoissa samalla tavoin kuin työehtosopimusta, johon koordinointi liittyy.
- (18) Näiden suuntaviivojen soveltamisalaan eivät kuulu yhteenliittymien tekemät päätökset tai yksinyrittäjien väliset sopimukset, jotka eivät liity vastapuolen kanssa käytäviin neuvotteluihin (tai sellaisten valmisteluun), joiden tarkoituksena on kohentaa itsenäisten ammatinharjoittajien työoloja. Suuntaviivojen soveltamisalaan eivät etenkään kuulu sopimukset, joilla säännellään muutakin kuin työoloja määrittämällä ehdot (erityisesti hinnat), joilla yksinyrittäjät tai vastapuoli tarjoavat

palveluita kuluttajille¹⁷, tai joilla rajoitetaan työnantajien vapautta palkata tarvitsemiaan työvoiman tarjoajia.

Esimerkki 1

Tilanne: Kuljettajat, jotka ovat yksinyrittäjiä, tarjoavat palveluitaan kolmelle kaupungissa B toimivalle jakelupalveluita välittävälle alustalle. Jakelupalveluita välittävien alustojen ja kuljettajien kesken on tehty työehtosopimus, jossa vahvistetaan maksut, jotka alustojen on suoritettava kuljettajille, sekä työterveyttä ja -turvallisuutta koskevat vähimmäisvelvoitteet, joita alustoilla on kuljettajia kohtaan. Työehtosopimuksessa määrätään, että kuljettajien on rajoitettava palvelunsa tarjoaminen kaupungin tietyille alueille. Tätä varten kaupunki jaetaan sopimuksessa kolmeen erilliseen alueeseen, joista kunkin alustan kuljettajille kuuluu yksi. Kaupungin B yksinyrittäjäkuljettajat laativat keskenään erillisen sopimuksen, jonka perusteella kukin voi tehdä työpäivän aikana enintään kaksikymmentä toimitusta neljää tuntia kohti.

Pohdintaa: Esimerkissä on kaksi SEUT-sopimuksen 101 artiklassa tarkoitettua yritysten välistä sopimusta: i) alustojen ja yksinyrittäjäkuljettajien välinen työehtosopimus ja ii) yksinyrittäjäkuljettajien välinen erillinen sopimus toimitusten enimmäismäärästä. Työehtosopimus kuuluu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan, koska se on laadittu työehtosopimusneuvottelujen tuloksena ja sillä säännellään työoloja (maksuja sekä työterveyteen ja -turvallisuuteen vaikuttavia olosuhteita), joiden vallitessa yksinyrittäjäkuljettajat tarjoavat palvelujaan alustoille. Sen sijaan työehtosopimuksen se osa, jolla kaupungin alue jaetaan kolmen alustan kesken, ei liity työoloihin, vaan kyse on markkinoiden jakamista koskevasta sopimuksesta, joka sellaisenaan on omiaan rajoittamaan tarkoituksellisesti kilpailua SEUT-sopimuksen 101 artiklan nojalla.¹⁸

Yksinyrittäjäkuljettajien keskenään tekemää erillistä sopimusta työpäivän aikana tehtävien toimitusten määrästä ei sen sijaan ole tehty yksinyrittäjien ja heidän vastapuoltensa kesken käytyjen työehtosopimusneuvottelujen tuloksena, minkä vuoksi se ei kuulu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan, vaan sitä on tarkasteltava erikseen.

Esimerkki 2

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2011, kuluttajan oikeuksista ja neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta (EUVL L 304, 22.11.2011, s. 64–88), 2 artiklan 1 kohta.

¹⁸ Päätelmä olisi sama, jos työehtosopimukseen sisältyisi lauseke, jolla säänneltäisiin muita seikkoja kuin työoloja, kuten aukioloaikoja, joiden aikana kyseiset kolme alustaa tarjoavat palvelujaan.

Tilanne: Jäsenvaltiossa X toimivat urheiluseurat sopivat keskenään, etteivät ne palkkaa toistensa urheilijoita sinä aikana, kun urheilijalla on sopimus jonkin seuran kanssa. Seurat myös koordinoivat yli 35-vuotiaille urheilijoille maksettavien korvausten tasoa.

Pohdintaa: Urheiluseurojen väliset järjestelyt ovat SEUT-sopimuksen 101 artiklassa tarkoitettuja yritysten välisiä sopimuksia. Nämä järjestelyt eivät kuulu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan, sillä niistä ei ole neuvoteltu yksinyrittäjien ja heidän vastapuoltensa kesken, minkä vuoksi ne eivät ole työehtosopimuksia. Ensimmäinen järjestely on omiaan rikkomaan tarkoituksensa perusteella SEUT-sopimuksen 101 artiklaa, koska sillä rajoitetaan urheiluseurojen välistä kilpailua markkinoiden parhaiden urheilijoiden palkkaamisessa. Myös toinen (palkkojen vahvistamista koskeva) järjestely on omiaan rikkomaan tarkoituksensa perusteella SEUT-sopimuksen 101 artiklaa, koska se on pohjimmiltaan kilpailijoiden (urheiluseurojen) välinen sopimus, jolla alennetaan niiden tuotantokustannuksia.

Esimerkillä havainnollistetaan yleisesti yritysten työmarkkinakäytäntöjä, jotka eivät selvästikään kuulu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan ja ovat omiaan rikkovat SEUT-sopimuksen 101 artiklaa. Etenkin jälkimmäisen esimerkin urheiluseurojen väliset sopimukset ovat omiaan rikkomaan SEUT-sopimuksen 101 artiklaa riippumatta siitä, koskevatko ne itsenäisiä ammatinharjoittajia vai työntekijöitä.

(b) Suuntaviivojen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt

- (19) Näitä suuntaviivoja sovelletaan yksinyrittäjien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin (ks. suuntaviivojen III ja IV jakso). Näissä suuntaviivoissa yksinyrittäjillä tarkoitetaan henkilöitä, joilla ei ole työsopimusta tai jotka eivät ole työsuhteessa ja jotka käyttävät ensisijaisesti omaa henkilökohtaista työpanostaan kyseeseen tulevien palvelujen tuottamisessa. Yksinyrittäjät voivat käyttää palvelujensa tarjoamisessa tiettyjä tavaroita tai omaisuuseriä. Esimerkiksi siivooja käyttää siivousvälineitä ja muusikko soitinta. Näissä esimerkeissä tavaroita käytetään täydentävänä keinona lopullisen palvelun suorittamiseen, ja yksinyrittäjän katsotaan näin ollen käyttävän henkilökohtaista työpanostaan. Näitä suuntaviivoja ei sitä vastoin sovelleta tilanteisiin, joissa yksinyrittäjän taloudellinen toiminta koostuu ainoastaan tavaroiden tai omaisuuserien jakamisesta tai hyödyntämisestä taikka tavaroiden tai palvelujen jälleenmyynnistä. Jos yksinyrittäjä esimerkiksi vuokraa majoitusta tai jälleenmyy auton osia, toiminnassa on kyse omaisuuserän hyödyntämisestä ja tavaroiden jälleenmyynnistä henkilökohtaisen työpanoksen tarjoamisen sijasta.
- (20) Näiden suuntaviivojen III jaksossa määritetään ne yksinyrittäjiä koskevien työehtosopimusten luokat, joiden komissio katsoo jäävän SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle, ja IV jaksossa määritetään työehtosopimusten luokat, joihin komissio ei puutu. Näiden suuntaviivojen III ja IV jaksossa yksilöityjen yksinyrittäjien ja/tai työehtosopimusten luokkien olisi oltava kaikilta

osin näiden suuntaviivojen soveltamisalaa koskevien tässä II jaksossa esitettyjen yleisten periaatteiden mukaisia.

3. TYÖNTEKIJÖIHIN RINNASTETTAVISSA OLEVIENTYÖEHTOSOPIMUKSET, JOTKA EIVÄT KUULU SEUT-SOPIMUKSEN 101 ARTIKLAN SOVELTAMISALAAN

- (21) Tapauksissa, joissa yksinyrittäjien katsotaan olevan työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa, yksinyrittäjien tekemien työehtosopimusten olisi katsottava jäävän SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta siitä, täyttävätkö kyseiset yksinyrittäjät näennäisesti itsenäisen ammatinharjoittajan tunnusmerkit (ks. näiden suuntaviivojen 5 kohta).¹⁹
- (22) Tuomioistuin on katsonut, että työehtosopimus, joka kattaa palveluja tarjoavat itsenäiset ammatinharjoittajat, voidaan katsoa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tulokseksi, jos palvelujen tarjoajat ovat työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa²⁰, ja todennut, että nykytaloudessa ei ole aina helppoa määritellä tiettyjen itsenäisten palvelujen tarjoajien asemaa yrityksinä.²¹ Tuomioistuin on katsonut myös, että ”palvelujen tarjoaja voi menettää asemansa itsenäisenä taloudellisena toimijana ja siis yrityksenä, kun se ei ratkaise itsenäisesti käyttäytymistään markkinoilla vaan on täysin riippuvainen päämiehestään, koska sillä ei ole mitään viimeksi mainitun toimintaan liittyvää taloudellista tai kaupallista riskiä ja se toimii mainitun päämiehen yritykseen kuuluvana organisaationa”²².
- (23) Näiden kriteerien perusteella ja ottaen huomioon työmarkkinoiden kehityksen kansallisella ja EU:n tasolla lainsäädännön ja oikeuskäytännön osalta komissio katsoo, että näitä suuntaviivoja sovellettaessa seuraavat yksinyrittäjien luokat ovat työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa ja että niiden tekemät työehtosopimukset eivät näin ollen kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan.²³

(a) Taloudellisesti riippuvaiset yksinyrittäjät

- (24) Yksinyrittäjät, jotka tarjoavat palvelujaan yksinomaan tai pääasiallisesti yhdelle vastapuolelle, ovat todennäköisesti tästä vastapuolesta taloudellisesti riippuvaisia. Tällaiset yksinyrittäjät eivät yleensä päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään, vaan ovat suurelta osin riippuvaisia vastapuolestaan ja toimivat osana vastapuolensa liiketoimintaa. Lisäksi niille annetaan todennäköisesti ohjeita siitä, miten työ olisi suoritettava. Taloudellisesti riippuvaisiin itsenäisiin ammatinharjoittajiin liittyviä kysymyksiä on käsitelty useissa kansallisissa laeissa, joissa tällaisille yksinyrittäjille

¹⁹ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411; tuomio 21.9.1999, *Albany International BV v. Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie*, C-67/96, EU:C:1999:430.

²⁰ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 31 kohta.

²¹ Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, 32 kohta.

²² Tuomio 4.12.2014, *FNV Kunsten Informatie en Media v. Staat der Nederlanden*, C-413/13, EU:C:2014:2411, 33 kohta; tuomio 14.12.2006, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio v. Compañía Española de Petróleos SA*, C-217/05, EU:C:2006:784, 43–44 kohta.

²³ Jotkin yksinyrittäjät voivat kuulua useaan näissä suuntaviivoissa mainittuun luokkaan.

annetaan oikeus käydä kollektiivisia neuvotteluja, jos ne täyttävät kansallisissa säädöksissä asetetut edellytykset.²⁴

- (25) Komissio katsoo, että yksinyrittäjä on taloudellisessa riippuvuussuhteessa, jos hän saa vähintään 50 prosenttia vuotuisista työstä saatavista ansioistaan yhdeltä vastapuolelta. Näin ollen taloudellisessa riippuvuussuhteessa olevien yksinyrittäjien sekä vastapuolten, joista he ovat taloudellisesti riippuvaisia, välillä tehdyt työolojen parantamiseen liittyvät työehtosopimukset eivät kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan silloinkaan, kun kansalliset viranomaiset tai tuomioistuimet eivät ole luokitelleet kyseisiä yksinyrittäjiä uudelleen työntekijöiksi.

Esimerkki 3

Tilanne: Yritys X on arkkitehtitoimisto, joka tekee sopimuksia useiden (itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien) arkkitehtien kanssa projektien toteuttamiseksi. Arkkitehdit ansaitsevat 90 prosenttia tuloistaan yritykseltä X. Ne neuvottelevat kollektiivisesti yrityksen X kanssa sopimuksen, jonka mukaan viikoittainen työaika on enintään 45 tuntia ja vuosiloman pituus on 26 kalenteripäivää, minkä lisäksi sopimuksessa määritetään työkorvaukset arkkitehdin kokemuksen perusteella.

Pohdintaa: Itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat arkkitehdit, kuten muutkin itsenäiset toimeksisaajat, katsotaan yleensä SEUT-sopimuksen 101 artiklassa tarkoitetuiksi yrityksiksi, minkä vuoksi kyseistä säännöstä sovelletaan heidän välisiinsä sopimukseen. Itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien arkkitehtien ja yrityksen X välinen sopimus ei kuitenkaan kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan, sillä se on työoloihin liittyvä työehtosopimus, joka on tehty yrityksen X ja yksityishenkilöiden, joiden voidaan katsoa (taloudellisen riippuvuussuhteensa osalta) olevan työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa, välillä. Tässä esimerkissä arkkitehdit ovat taloudellisesti riippuvaisia vastapuolestaan eli yrityksestä X, koska he ansaitsevat 90 prosenttia tuloistaan tältä yritykseltä. Niiden voidaan siis katsoa toimivan osana yritystä X.

(b) Yksinyrittäjät, jotka työskentelevät rinnakkain työntekijöiden kanssa

²⁴ Esimerkkeinä Saksa, jonka työehtosopimuksista annetun lain, sellaisena kuin se on julkaistuna 25.8.1969 (Saksan liittovaltion virallinen lehti I, s. 1323) ja viimeksi muutettuna 20.5.2020 annetun lain 8 §:llä (Saksan liittovaltion virallinen lehti I, s. 1055) 12a jaksossa, tai Espanja, jonka itsenäisen ammatinharjoittamisen asemasta 11. heinäkuuta 2007 annetun lain 20/2007 (virallinen lehti nro 166, 12.7.2007, s. 29964–29978) 11 §:ssä on molemmissa käytetty kriteerinä taloudellista riippuvuutta. Jotkin yksinyrittäjät voivat kuulua useaan näissä suuntaviivoissa mainittuun luokkaan.

- (26) Yksinyrittäjät, jotka suorittavat samoja tai samankaltaisia työtehtäviä rinnakkain työntekijöiden kanssa samalle vastapuolelle, ovat työntekijöihin verrattavassa tilanteessa, sillä ne tarjoavat palvelujaan vastapuolensa johdon alaisena, eivät vastaa vastapuolen toimintaan liittyvistä taloudellisista riskeistä, eikä niillä ole itsemääräämisoikeutta sen suhteen, miten kyseinen taloudellinen toiminta toteutetaan. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tai tuomioistuinten tehtävänä on päättää, olisiko työntekijöiden rinnalla työskentelevien itsenäisten ammatinharjoittajien sopimussuhde luokiteltava uudelleen työsuhteeksi. Vaikka yksinyrittäjiä ei luokiteltaisikaan uudelleen työntekijöiksi, he voivat silti hyödyntää työehtosopimusneuvotteluita. Tämä tosiasia on käytännössä tunnustettu monissa jäsenvaltioissa, joissa työehtosopimukset kattavat samoilla toimialoilla toimivat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat.²⁵
- (27) Näin ollen vastapuolen ja yksinyrittäjien, jotka suorittavat samoja tai samankaltaisia työtehtäviä rinnakkain työntekijöiden kanssa samalle vastapuolelle, väliset työehtoja koskevat työehtosopimukset eivät kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan silloinkaan, kun kansalliset viranomaiset tai tuomioistuimet eivät ole luokitelleet kyseisiä yksinyrittäjiä uudelleen työntekijöiksi. Tämä koskee myös työehtosopimuksia, jotka työmarkkinaosapuolten vuoropuhelujärjestelyn perusteella kattavat sekä työntekijät että yksinyrittäjät.

Esimerkki 4

Tilanne: Yritys X järjestää orkesterikonsertteja ja muita klassisen musiikin tapahtumia. Useat muusikot työskentelevät yritykselle X joko työntekijöinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina vuosittaisilla sopimuksilla. Yrityksen X konserttipäällikkö antaa näille muusikoille heidän asemastaan riippumatta ohjeet siitä, mitä teoksia he esittävät, missä ja milloin harjoitukset pidetään ja mihin tapahtumiin heidän on osallistuttava. Yritys X on tehnyt työehtosopimuksen kaikkien muusikoiden kanssa. Työehtosopimuksessa asetetaan enimmäistuntimääräksi 45 työtuntia viikossa ja annetaan muusikoille yhden päivän poikkeusvapaa, jos he ovat esiintyneet saman viikon aikana kolmessa konsertissa.

Pohdintaa: Yksinyrittäjämuusikot ovat yrityksen X työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa alistussuhteen ja tehtävien samankaltaisuuden vuoksi. He suorittavat samoja työtehtäviä kuin työsuhteessa olevat muusikot (eli esittävät musiikkia tapahtumissa), heitä koskevat samat yrityksen X antamat ohjeet esitysten sisällöstä, paikasta ja

²⁵ Ks. esim. kohta 14, Alankomaiden teatteri- ja tanssialan työehtosopimus, jonka osapuolet ovat Kunstenbond (taiteilijaliitto) ja Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (Alankomaiden näyttämötaiteen järjestö) ja joka kattaa 1. tammikuuta 2020 ja 31. joulukuuta 2021 välisen ajan, saatavilla osoitteessa <https://www.napk.nl/wp-content/uploads/2019/12/Cao-TD-2020-2021.pdf>, tai kohta 2, ammattitoimittajia koskeva työehtosopimus, jonka osapuolet ovat Gospodarska zbornica Slovenije (Slovenian kauppa- ja teollisuuskamari), Svet RTV Slovenija (Slovenian yleisradiokomitea), Združenje radijskih postaj Slovenije (Slovenian radioasemien liitto) ja Sindikat novinarjev Slovenije (Slovenian toimittajien ammattijärjestö), saatavilla osoitteessa <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP49>.

ajankohdasta, ja heidät on otettu palvelukseen vastaavaksi ajaksi kuin työsuhteessa olevat muusikot. Näissä olosuhteissa muusikkojen työoloja koskeva työehtosopimus ei kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan.

(c) *Työtä välittävien digitaalisten alustojen kautta työskentelevät yksinyrittäjät*

- (28) Verkkopohjaisen alustatalouden kasvu ja työvoiman tarjoaminen työtä välittävien digitaalisten alustojen kautta on luonut uudenlaisen toimintaympäristön yksinyrittäjille, jotka ovat työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa suhteessa työtä välittäviin digitaalisiin alustoihin, joiden kautta tai joille he tarjoavat työpanostaan. Yksinyrittäjät saattavat olla riippuvaisia digitaalisista alustoista etenkin asiakkaiden tavoittamisen osalta, ja he saavat usein ”ota tai jätä” -tyyppisiä työtarjouksia, joissa neuvotteluvara työoloista, mukaan lukien työstä maksettavasta korvauksesta, on vähäinen tai olematon. Työtä välittävät digitaaliset alustat pystyvät usein yksipuolisesti määräämään sopimusehdoista ilman, että ne ilmoittavat niistä etukäteen yksinyrittäjille tai kuulevat näitä.
- (29) Myös viimeaikaisen oikeuskäytännön ja kansallisen lainsäädännön kehityksen perusteella tällaisia itsenäisiä ammatinharjoittajia voidaan pitää työntekijöihin rinnastettavina. Uudelleenluokittelua koskevissa oikeustapauksissa kansalliset tuomioistuimet kiinnittävät yhä useammin huomiota palveluntarjoajien riippuvuuteen tietyn tyyppisistä alustoista tai jopa työsuhteen olemassaoloon.²⁶ Myös jotkin jäsenvaltiot ovat antaneet lainsäädäntöä,²⁷ jossa vahvistetaan oletama työsuhteesta tai työtä välittäville digitaalisille alustoille tai niiden kautta toimivien palveluntarjoajien oikeus työehtosopimusneuvotteluihin.
- (30) Näissä suuntaviivoissa työtä välittävällä digitaalisella alustalla tarkoitetaan mitä tahansa luonnollista tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa kaupallista palvelua, joka täyttää kaikki seuraavat vaatimukset: i) palvelu tarjotaan ainakin osittain etäpalveluna sähköisillä välineillä, kuten verkkosivustolla tai mobiilisovelluksella, ii) palvelu tarjotaan palvelun vastaanottajan pyynnöstä ja iii) palveluun kuuluu välttämättömänä ja olennaisena osana yksityishenkilöiden tekemän työn organisointi riippumatta siitä, tehdäänkö työ verkossa vai jossain tietyssä paikassa. Työtä välittäviä digitaalisia alustoja eivät ole alustat, jotka eivät organisoi yksityishenkilöiden tekemää työtä, vaan pelkästään tarjoavat keinot, joilla yksinyrittäjät voivat tavoittaa loppukäyttäjät. Esimerkiksi alustaa, joka pelkästään kokoaa yhteen ja näyttää tietoja tietyllä alueella

²⁶ Yksityiskohtainen katsaus yhdeksän EU:n jäsenvaltion, Sveitsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan oikeuskäytännöistä on teoksessa Hiebl, C., 'Case Law on the Classification of Platform Workers: Cross-European Comparative Analysis and Tentative Conclusions', *Comparative Labour Law & Policy Journal*, 2.5.2021, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3839603.

²⁷ Ks. esim. Espanjassa 11. toukokuuta annettu kuninkaan asetus 9/2021, kuninkaan lain tasoisella asetuksella 2/2015 työntekijöiden asemasta annetun lain uudelleenlaaditun tekstin muuttamisesta digitaalisilla alustoilla jakelupalveluita tuottavien henkilöiden työntekijöiden oikeuksien takaamiseksi, virallinen lehti N:o 113, 12.5.2021, s. 56733–56738, tai Kreikassa Helleenien tasavallan laki 4808/2021 työsuojelusta – riippumattoman työsuojeluviranomaisen perustaminen – Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen nro 190 ratifiointi väkivallan ja häirinnän poistamiseksi työelämässä – Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen nro 187 ratifiointi työterveyden ja -turvallisuuden edistämisen puitteiden laatimiseksi – Työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta 20 päivänä kesäkuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1158 sekä muiden työ- ja sosiaaliministeriön säädösten ja muiden kiireellisten järjestelyjen täytäntöönpano, virallinen lehti A 101/19-06-2021.

saatavilla olevista palveluntarjoajista, kuten putkiasentajista, ja antaa näin asiakkaille mahdollisuuden käyttää heidän palvelujaan pyynnöstä, ei katsota työtä välittäväksi digitaaliseksi alustaksi, koska se ei organisoi palveluntarjoajien tekemää työtä.

- (31) Näiden seikkojen perusteella yksinyrittäjien ja työtä välittävien digitaalisten alustojen väliset työehtosopimukset, joiden tavoitteena on luonteensa ja tarkoituksensa puolesta parantaa työoloja, eivät kuulu SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalaan silloinkaan, kun kansalliset viranomaiset tai tuomioistuimet eivät ole luokitelleet kyseisiä yksinyrittäjiä uudelleen työntekijöiksi.

Esimerkki 5

Tilanne: Ryhmä kyytipalveluja tarjoaville alustoille työskenteleviä kuljettajia aloittaa neuvottelut sellaisen alueellisen järjestön kanssa, jonka jäseniä kyytipalveluja tarjoavat alustat ovat, saadakseen aikaan työehtosopimuksen kuljettajien työolojen parantamiseksi. Ennen kuin kyytipalveluja tarjoavat alustat (järjestön jäsenet) aloittavat neuvottelut kuljettajien kanssa, ne koordinoivat yhdessä neuvottelustrategiaansa. Neuvottelut päättyvät ratkaisemattomina, eikä työehtosopimusta synny. Tämän jälkeen kyytipalveluja tarjoavien alustojen järjestö tekee päätöksen, jossa kuluttajien kyydistä maksamaksi vähimmäishinnaksi sovitaan viisi euroa. Alustat keskustelivat kyytikohtaisen vähimmäishinnan sopimisen mahdollisuudesta myös osana kuljettajien kanssa käytyjä neuvotteluja edeltävää koordinaatiota.

Pohdintaa: Kyytipalveluja tarjoavat alustat pyrkivät järjestönsä kautta neuvottelemaan kuljettajien kanssa työehtosopimuksen, jonka tarkoituksena on parantaa kuljettajien työoloja. Vaikka työehtosopimusta ei synnykään, yksinyrittäjäkuljettajien sekä alustojen järjestön väliset neuvottelut jäävät SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. Sama koskee kuljettajien kanssa käytyjä neuvotteluja edeltävää koordinaatiota, jos tällainen koordinointi on välttämätöntä ja oikeasuhteista näiden suuntaviivojen soveltamisalaan kuuluvaa työehtosopimusta koskevien neuvottelujen kannalta.

Alustojen väliset neuvottelut kuluttajilta kyydistä veloittavasta vähimmäishinnasta eivät kuitenkaan liity työoloihin. Tällaisella hinnoittelun koordinoinnilla kilpailijoiden kesken todennäköisesti rikotaan tarkoituksensa perusteella SEUT-sopimuksen 101 artiklaa. Kyytipalveluja tarjoavien alustojen järjestön tekemä päätös ei kuitenkaan kuulu näiden suuntaviivojen soveltamisalaan, koska sitä ei tehdä yksinyrittäjien ja heidän vastapuoltensa välisten työehtosopimusneuvotteluiden tuloksena. Se tehdään järjestön jäsenten eli alustojen (vastapuolen) välisen sopimuksen perusteella.

Jos yksinyrittäjäkuljettajat ja alustojen järjestö olisivat sitä vastoin kollektiivisesti sopineet kuljettajille kyytiä kohti maksettavasta viiden euron vähimmäissuorituksesta (riippumatta siitä, millä tavoin nämä kustannukset veloitetaan kuluttajilta), sopimuksen olisi katsottu liittyvän työoloihin ja siten jäävän SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

4. KOMISSION ENSISIJAISET TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVAT TAVOITTEET

- (32) Yksinyrittäjät, joiden tilanne ei ole rinnastettavissa työntekijöihin, voivat kuitenkin joissakin tapauksissa olla vastapuoliinsa nähden heikossa neuvotteluasemassa, jolloin heillä ei ole juuri mahdollisuutta vaikuttaa työoloihinsa. Vaikka ei voidakaan olettaa, että heidän työehtosopimuksensa jäävät SEUT-sopimuksen 101 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle, tällaisten yksinyrittäjien ongelmat voivat itse asiassa olla samanlaisia kuin edellä kuvattuihin luokkiin kuuluvilla yksinyrittäjillä. Tämän vuoksi komissio ei puutu työehtosopimukseen siltä osin kuin niiden tarkoituksena on korjata selkeää epäsuhtaa yksinyrittäjien neuvotteluvoimassa vastapuoliinsa verrattuna ja niillä pyritään luonteensa ja tarkoituksena puolesta parantamaan työoloja.
- (33) Seuraavien työehtosopimusten luokkien katsotaan täyttävän edellä mainitut kriteerit:
- (a) *Työehtosopimukset, joita yksinyrittäjät tekevät tiettyä taloudellista vahvuutta omaavien vastapuolten kanssa*
- (34) Kun yksinyrittäjät ovat tekemisissä sellaisten vastapuolten kanssa, joilla on tietyntasosta taloudellista vahvuutta ja näin ollen neuvotteluvoimaa, niiden mahdollisuudet neuvotella omiin työoloihinsa vaikuttamisesta voivat olla liian heikot. Tällaisessa tapauksessa työehtosopimus voi olla oikeutettu keino korjata osapuolten neuvotteluvoiman epätasapaino.
- (35) Komissio ei vastaavasti puutu yksinyrittäjien ja niiden vastapuolten välisiin työehtosopimuksiin silloin, kun neuvotteluvoimassa on selkeä epäsuhta.²⁸ Neuvotteluvoiman katsotaan olevan epätasapainossa ainakin seuraavissa tilanteissa:
- kun yksinyrittäjät neuvottelevat tai tekevät työehtosopimuksia yhden tai useamman koko toimialaa edustavan vastapuolen kanssa
 - kun yksinyrittäjät neuvottelevat tai tekevät työehtosopimuksia sellaisten vastapuolten kanssa, joiden vuotuinen kokonaisliikevaihto on yli 2 miljoonaa euroa tai joiden henkilöstön määrä on vähintään 10 henkilöä, tai jos vastapuolia on useita, kun ne yhdessä ylittävät yhden näistä raja-arvoista.²⁹

²⁸ Näitä suuntaviivoja ei pitäisi tulkita siten, että niissä vahvistetaan jokin komission (ehdottoman) ensisijainen täytäntöönpanoa koskeva tavoite yksinyrittäjien ja näiden raja-arvojen alle jäävien yritysten välisen työehtosopimusneuvotteluiden ja sopimusten osalta.

²⁹ Laskettu mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetun komission suosituksen (tiedoksiannettu numerolla K(2003) 1422) (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36–41) liitteen I osaston mukaisesti.

Esimerkki 6

Tilanne: Yritykset X, Y ja Z tarjoavat autojen huolto- ja korjauspalveluja. Yrityksen X kokonaisliikevaihto on 700 000 euroa, yrityksen X miljoona euroa ja yrityksen Z 500 000 euroa. Näissä yrityksissä itsenäisinä palveluntarjoajina työskentelevät yksinyrittäjämekaanikot eivät ole tyytyväisiä huonoon palkkaan ja heikkoihin turvallisuusoloihin. He päättävät ryhtyä neuvottelemaan yhdessä yritysten X, Y ja Z kanssa työolojaan parantaakseen. Yritykset kieltäytyvät neuvottelemasta ja väittävät, että yksinyrittäjämekaanikkojen kanssa tehdyllä työehtosopimuksella rikottaisiin SEUT-sopimuksen 101 artiklaa.

Pohdintaa: Sekä yksinyrittäjämekaanikot että autohuoltoyritykset ovat SEUT-sopimuksen 101 artiklassa tarkoitettuja yrityksiä. Neuvotteluvoiman epätasapainoa koskevaa olettaa ei sovellettaisi, jos yritys X, Y tai Z kävisi neuvotteluja erikseen, koska niiden kaikkien liikevaihto on pienempi kuin näiden suuntaviivojen 35 kohdassa määritelty kahden miljoonan euron raja-arvo. Tässä tapauksessa olettaa voidaan kuitenkin soveltaa, koska yhtiöt neuvottelevat kollektiivisesti, jolloin huomioon otetaan niiden yhteenlaskettu liikevaihto. Komissio ei siis tässä tapauksessa puuttuisi yksinyrittäjien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin.

(b) Työehtosopimukset, joita itsenäiset ammatinharjoittajat tekevät kansallisen tai EU:n lainsäädännön nojalla

- (36) Joissakin tapauksissa kansallinen lainsäätäjä on sosiaalisten tavoitteiden vuoksi puuttunut tiettyihin luokkiin kuuluvien yksinyrittäjien neuvotteluvoiman epätasapainoon joko i) myöntämällä nimenomaisesti tällaisille henkilöille oikeuden neuvotella työehtosopimuksia tai ii) jättämällä tiettyä ammattia harjoittavien yksinyrittäjien tekemät työehtosopimukset kansallisen kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle. Silloin kun tällaista kansallista lainsäädäntöä on annettu sosiaaliin tavoitteisiin pyrkimiseksi, komissio ei puutu työehtosopimuksiin, joissa osallisina on tällaisen lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia yksinyrittäjien luokkia.

Esimerkki 7

Tilanne: Jäsenvaltion A kansallisessa lainsäädännössä jätetään kansallisen kilpailuoikeuden soveltamisalan ulkopuolelle tiettyjen kulttuurialan itsenäisten ammatinharjoittajien tekemät sopimukset.

Pohdintaa: Jäsenvaltio A on ottanut käyttöön alakohtaisen poikkeuksen kansallisesta kilpailulainsäädännöstä sosiaalisten tavoitteiden vuoksi. Vaikka toimenpiteen soveltamisala voi olla laajempi kuin pelkästään näiden suuntaviivojen III jaksossa tarkoitettu yksinyrittäjien tilanne, komissio ei puutu työehtosopimuksiin, joita yksinyrittäjät ovat tehneet kansallisten toimenpiteiden nojalla.

Esimerkki 8

Tilanne: Jäsenvaltion B työläinsäädännössä vahvistetaan yksinyrittäjätoimittajien oikeus käydä työehtosopimusneuvotteluja niiden yritysten kanssa, joille he tarjoavat palvelujaan.

Pohdintaa: Jäsenvaltio B on myöntänyt oikeuden käydä työehtosopimusneuvotteluja nimenomaisesti tietyille itsenäisten ammatinharjoittajien luokalle eli toimittajille. Tämä tarkoittaa, että toimittajien ja niiden yritysten, joille he tarjoavat palvelujaan, välisiä työehtosopimuksia ei kansallisen kilpailulainsäädännön perusteella pidetä kilpailun vastaisina. Tässä tapauksessa komissio ei siis puutu yksinyrittäjätoimittajien tekemiin työehtosopimuksiin.

- (37) Tekijänoikeusdirektiivissä³⁰ on vastaavasti vahvistettu periaate, jonka mukaan tekijöillä ja esiintyjillä³¹ on oikeus riittävään ja oikeasuhteiseen korvaukseen, kun ne lisensoivat tai siirtävät yksinomaista oikeuttaan hyödyntää tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattuja teoksiaan ja muuta aineistoa.³² Tekijät ja esittävät taiteilijat

³⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (PE/51/2019/REV/1, EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92–125).

³¹ Tekijänoikeusdirektiivin 18 artiklan soveltamisalaan kuuluvat kaikki tekijät ja esittävät taiteilijat lukuun ottamatta tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23 päivänä huhtikuuta 2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/24/EY (EUVL L 111, 5.5.2009, s. 16–22) 2 artiklassa tarkoitettuja tietokoneohjelman tekijöitä. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (PE/51/2019/REV/1, EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92–125), 23 artiklan 2 kohta.

³² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (PE/51/2019/REV/1, EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92–125), 18 artiklan 1 kohta ja johdanto-osan 72 kappale. Ks. myös saman direktiivin johdanto-osan 73 kappale, jonka mukaan tekijöiden ja

ovat yleensä heikommassa sopimusasemassa kuin heidän vastapuolensa³³, ja direktiivissä säädetään mahdollisuudesta vahvistaa heidän sopimusasemaansa, jotta heille varmistetaan sopiva korvaus hyödyntämisestä koskevilla sopimuksissa.³⁴ Tekijänoikeusdirektiivissä annetaan jäsenvaltioille joustovaraa panna tämä periaate täytäntöön erilaisilla mekanismeilla (mukaan lukien työehtosopimusneuvotteluilla), kunhan ne ovat EU:n lainsäädännön mukaisia.³⁵

- (38) Näiden säännösten mukaisesti ja rajoittamatta tekijänoikeusdirektiivin muiden säännösten soveltamista komissio ei puutu yksinyrittäjinä toimivien tekijöiden tai esittävien taiteilijoiden vastapuoltensa kanssa tämän direktiivin mukaisesti tekemiin työehtosopimuksiin.
- (39) Näiden suuntaviivojen 38 kohtaa ei sovelleta yhteishallinnointiorganisaatioiden tai riippumattomien hallinnointiyhteisöjen³⁶ käymiin kollektiivisiin neuvotteluihin. Näitä suuntaviivoja ei pitäisi tulkita siten, että niillä suljetaan EU:n kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle näiden organisaatioiden tai yhteisöjen harjoittamat käytännöt.³⁷

esittävien taiteilijoiden korvauksen olisi oltava ”asianmukainen ja oikeasuhteinen lisensoitujen tai siirrettyjen oikeuksien tosiasialliseen tai mahdolliseen taloudelliseen arvoon nähden, kun otetaan huomioon tekijän tai esittävän taiteilijan panostus koko teoksessa tai muussa suojatussa aineistossa ja kaikki muut tapauksen olosuhteet, kuten markkinakäytännöt tai teoksen tosiasiallinen hyödyntäminen”.

³³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (PE/51/2019/REV/1, EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92–125), johdanto-osan 72 kappale.

³⁴ Kollektiivista sopimista voidaan käyttää myös tapauksissa, joista säädetään tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta 17 päivänä huhtikuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/790 (PE/51/2019/REV/1, EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92–125) 19 artiklan 5 kohdassa, 20 artiklan 1 kohdassa ja 22 artiklan 5 kohdassa.

³⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (PE/51/2019/REV/1, EUVL L 130, 17.5.2019, s. 92–125), 18 artiklan 2 kohta ja johdanto-osan 73 kappale.

³⁶ Yhteishallinnointiorganisaatiolla tarkoitetaan organisaatiota, joka on lakisääteisesti taikka siirron, lisenssin tai jonkin muun sopimusjärjestelyn nojalla valtuutettu ainoana tai pääasiallisena tarkoituksenaan hallinnoimaan tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeuksia useamman kuin yhden oikeudenhaltijan puolesta näiden oikeudenhaltijoiden yhteisen edun mukaisesti ja joka täyttää yhden tai molemmat seuraavista kriteereistä: i) se on jäsentensä omistuksessa tai määräysvallassa; ii) se on voittoa tavoittelematon organisaatio. Riippumattomalla hallinnointiyhteisöllä tarkoitetaan organisaatiota, joka on lakisääteisesti taikka siirron, lisenssin tai jonkin muun sopimusjärjestelyn nojalla valtuutettu ainoana tai pääasiallisena tarkoituksenaan hallinnoimaan tekijänoikeutta tai tekijänoikeuden lähioikeuksia useamman kuin yhden oikeudenhaltijan puolesta näiden oikeudenhaltijoiden yhteisen edun mukaisesti ja joka i) ei ole suoraan tai välillisesti, kokonaan tai osittain oikeudenhaltijoiden omistuksessa tai määräysvallassa ja ii) on voittoa tavoittelematon järjestö. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (EUVL L 84, 20.3.2014, s. 72–98), 3 artiklan a ja b alakohta.

³⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (EUVL L 84, 20.3.2014, s. 72–98), johdanto-osan 56 kappale.

Esimerkki 9

Tilanne: Yritys Y kustantaa sanoma- ja aikakauslehtiä. Useat freelancereina työskentelevät toimittajat tuottavat artikkeleita yrityksen Y julkaisuja varten. Yritys Y maksaa toimittajille korvauksen sanoma- tai aikakauslehdissä julkaistujen artikkelien perusteella. Toimittajat eivät ole tyytyväisiä yritykseltä Y saamansa korvauksen tasoon, ja ne neuvottelevat kollektiivisesti ja sopivat yrityksen Y kanssa Y:n maksamien tekijäkorvausten korottamisesta 20 prosentilla.

Pohdintaa: Näiden suuntaviivojen mukaisesti komissio ei puutu yksinyrittäjätoimittajien (freelancereiden) ja yrityksen Y tekemään työehtosopimukseen, koska sopimus tehdään tekijänoikeusdirektiivin mukaisesti.